

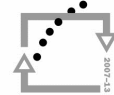
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Zakavkazsko

Přírodní podmínky:

Do oblasti Zakavkazska řadíme státy: Gruzie, Arménie a Ázerbajdžán.

Oblast je součástí Alpsko – himalájského vrásového systému.

Mezi Černým a Kaspickým mořem se táhne pohoří **Velký Kavkaz**, který je výrazným klimatickým předělem mezi mírným a subtropickým podnebím. Jeho nejvyšším bodem je **Elbrus** (5 642m n. m.), který leží na území Ruské federace. K výrazným pětitisícovým vrcholům patří např. **Šchara** (nejvyšší hora Gruzie) nebo **Kazbeg** (v Gruzii). Oblast je značně zaledněna. Přes tzv. Křížový průsmyk (ležící v Gruzii v nadm. výšce 2 384m n. m.) vede silnice (Gruzínská vojenská cesta) spojující Rusko a Gruzii.

V jižní části Zakavkazska se nachází **Malý Kavkaz** (nejvýše třítisícové vrcholy) a **Arménská vysočina**. Nejvyšším vrcholem Arménské vysočiny je sopečný masív **Ararat** (5 165m n. m.), který se nachází v Turecku. Čtyřtisícový **Aragac** je nejvyšším bodem Arménie.

V povodí řeky Rioni (v Gruzii u Černého moře mezi Velkým a Malým Kavkazem) se nachází úrodná **Kolchidská nížina**. Sušší **Kuroaraxská nížina** leží v povodí Kury (v Ázerbajdžánu u Kaspického moře).

Oblastí prochází **rozvodí** mezi povodím **Černého** (Inguri, Rioni) a **Kaspického moře** (Kura, Araks). V Arménii leží horské jezero **Sevan** z něhož vytéká řeka Razdan – Hrazdan (hydroenergetické využití, tzv. Sevanskorazdanská kaskáda).

Zakavkazsko se nachází v **subtropickém podnebném pásu**. Více vláhly je v západní části (lesy), oblasti východní mají srážek výrazně méně, klima má kontinentální ráz (stepi až polopouště). V horách je podnebí horské, ovlivněné nadmořskou výškou.

Státy:

Údaje o současné ekonomické a politické situaci států lze nalézt např. na těchto odkazech:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/index.html

Wikipedie:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Zakavkazsko>

Česká agentura na podporu obchodu/Czech Trade:

<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/teritorialni-informace-zeme/1000540/>

World Factbook:

https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_mde.html

Světová zdravotnická organizace:

<http://www.who.int/countries/en/>

Statistiky OSN:

<http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Armenia>

Jednotlivé státy Zakavkazska lze porovnávat podle různých ukazatelů např. pomocí odkazu:

http://www.google.cz/publicdata/explore?ds=d5bnecppjof8f9_&ctype=1&strail=false&bcs=d&nselem=h&hl=cs&dl=cs

Gruzie se po tzv. revoluci růží (2003) snaží o postupné hospodářské reformy a boj proti korupci. Kromě Gruzínů (80% obyvatel, gruzínština má vlastní písmo) zde žijí menšiny Azerů a Arménů (kolem 6 – 7 %). Většina obyvatel se hlásí ke gruzínské pravoslavné církvi (křesťanství bylo přijato v roce 340), asi 10% obyvatel (např. Azeři a Adžarové) vyznává islám.

Na úrodných zemědělských půdách se pěstuje vinná réva, ovoce, citrusy, ořechy, obiloviny, v horách se chová skot a ovce. V Gruzii se nacházejí značné zásoby barevných kovů (především mědi). Ropa a zemní plyn se dováží z Ruska a z Ázerbajdžánu. Přes Gruzii vede ropovod Baku – Tbilisi – Ceyhan a Jihokavkazský plynovod. Vedle těžebního průmyslu je významný průmysl potravinářský a strojírenský (obnova průmyslových podniků po rozpadu SSSR je však pomalá). Gruzii náležejí přístavy Batumi a Poti na Černém moři.

Gruzie se snaží o spolupráci s EU a USA. S Ruskem má problematické vztahy. V letech 1994 – 2008 byla členem SNS, členství však ukončila.

Součástí Gruzie je **Adžarská autonomní republika** (hlavní město **Batumi**). Další dvě oblasti **Abcházie (Suchumi)** a **Jižní Osetie (Cchinvali)**, jsou v důsledku nevyřešených konfliktů mimo kontrolu gruzínské vlády.

Arménie je vnitrozemský stát, jehož ekonomika byla výrazně postižena ještě před rozpadem SSSR zemětřesením (1988, Spitak, Gjumri) a sporem a později i otevřenou válkou o Náhorní Karabach (1992 – 1994). Většina obyvatel jsou Arméni (arménština má vlastní arménské písmo), kteří se hlásí k arménské křesťanské církvi (Arménie se v roce 301 stala prvním křesťanským státem světa). Jedinou výraznější menšinou jsou tzv. Jezídi s vlastním náboženstvím (pouze 1,3% obyvatel). Arménie vykazuje záporné migrační saldo.

Většina obyvatel je stále zaměstnána v zemědělství. Půdy nejsou příliš úrodné (většina se nachází v nadmořské výšce nad 1 000m), často jsou využívány jako louky a pastviny. Pěstují se obiloviny, luštěniny, brambory, technické plodiny, ale i ovoce a réva. Arménie má značné zásoby železné rudy, barevných a vzácných kovů. K významným průmyslovým oborům patří hutnictví, strojírenství a potravinářství. Stát však nemá žádné zdroje fosilních paliv. Ropu a zemní plyn dováží z Ruska a z Íránu. Elektrickou energii vyrábějí elektrárny vodní (30%), tepelné (27%, palivem je zemní plyn) a jaderná elektrárna (47%). Problémem jsou uzavřené státní hranice s Tureckem a Ázerbajdžánem.

Ázerbájdžán je stát s rychle rostoucí ekonomikou, která je postavená především na těžbě ropy. Většinu obyvatel tvoří Azeři (azerbajdžánština se píše upravenou latinkou). Až 90% obyvatel vyznává islám (především šíité).

Nejvíce obyvatel stále pracuje v zemědělství. Na zavlažovaných pozemcích se pěstuje bavlník, tabák, ovoce. Z živočišné výroby převládá chov ovcí a skotu. Nejvýznamnějším ekonomickým oborem je těžba ropy a zemního plynu. Ropa se vyváží do Evropy ropovodem Baku – Tbilisi – Ceyhan (od roku 2006). Plánovaný plynovod Nabuco má umožnit dovoz zemního plynu do Evropy. Vedle petrochemického průmyslu je zde zastoupen průmysl strojírenský, textilní a potravinářský. K Ázerbajdžánu patří exkláva Nachičevan.

Náhorní Karabach je sporné území mezi státy Arménie a Ázerbajdžán. V období SSSR bylo toto území součástí Ázerbajdžánu jako jeho autonomní republika. Většinu obyvatel však tvořili Arméni. V roce 1988 se oblast vyslovila pro spojení s Arménskou SSR. V letech 1988 až 1994 zde probíhaly ozbrojené boje, které nakonec skončily uzavřením příměří. V roce 1992 byla vyhlášena nezávislá republika Náhorní Karabach (hlavní město Stepanakert), která ale nebyla nikým uznána. Arméni z Náhorního Karabachu ovládli téměř celé území původní AO, navíc i některé okolní (tedy Azerské) oblasti.

Historický vývoj:

Postupné změny na politické mapě Zakavkazska lze studovat např. s pomocí odkazů:

<http://www.euratlas.net/history/hisatlas/europe/index.html>

<http://www.euratlas.net/history/hisatlas/ussr/index.html>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:SovietEvolution.png?uselang=cs>

<http://www.armenica.org/cgi-bin/armenica.cgi?=1=3==Armenia>

Arménie a Gruzie patří k prvním křesťanským státům světa (křesťanství přijali již ve 4. století). K nejvýznamnějším státním útvarům v této oblasti patřilo v období 11. až 13. století Gruzínské království. V 19. století připadla oblast Zakavkazska Rusku. Západní část historického území Arménie však byla pod správou Turecka (arménská genocida).

V roce 1918 vznikla Zakavkazská demokratická federativní republika, která se vzápětí rozpadla na samostatné republiky Gruzínskou, Arménskou a Ázerbajdžánskou. V období 1922 až 1936 byly opět spojeny (v rámci SSSR) v tzv. Zakavkazskou sovětskou federativní socialistickou republiku, v období 1936 až 1991 existovaly pak v rámci SSSR jako Gruzínská SSR, Arménská SSR a Ázerbajdžánská SSR.

Po zániku SSSR v roce **1991** vznikají samostatné republiky: **Gruzínská, Arménská a Ázerbajdžánská**.

V letech 1988 až 1994 probíhala mezi Arménií a Ázerbájdžánem válka o Náhorní Karabach, v letech 1992 až 1994 spory o Abcházii a Jižní Osetii v Gruzii a v roce 2008 došlo k ruskogruzínskému konfliktu o tyto oblasti.

Obr. 1: Oblast Zakavkazska v období SSSR

Zdroj: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caucasiamapussr.gif?uselang=cs>

Použité zdroje:

KRÁL, Václav. *Fyzická geografie Evropy*. Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0684-2.
 ŠLACHTA, Mojmír, Tomáš BURDA a Milan HOLEČEK. *Ohniska napětí ve světě*. Praha: Kartografie Praha, a. s., a Nakladatelství České geografické společnosti, s. r. o., 2007. ISBN 978-80-7011-926-6.

Státy světa: Asie. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online].
 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/index.html
 Teritoriální informace - země: Asie. *BusinessInfo.cz: Czech Trade* [online]. 1997 - 2012 [cit. 2012-04-21].

Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme.html>

Mapa:

www.armenica.com. File:Caucasiamapussr.gif. *Wikimedia commons* [online]. 3. 1. 2007
 [cit. 2012-04-21]. Dostupné z:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Caucasiamapussr.gif?uselang=cs>

Odkazy:

Ministerstvo zahraničních věcí ČR:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/index.html

Wikipedie:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/zakavkazsko>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_sv%C4%9Btov%C3%A9ho_d%C4%9Bdictv%C3%AD_v_Evrop%C4%9B:_Alb%C3%A1nie_a%C5%BE_Chorvatsko

Česká agentura na podporu obchodu/Czech Trade:

<http://www.businessinfo.cz/cz/rubrika/teritorialni-informace-zeme/1000540/>

World Factbook:

https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/wfbExt/region_mde.html

Světová zdravotnická organizace:

<http://www.who.int/countries/en/>

Statistiky OSN:

<http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Armenia>

http://www.google.cz/publicdata/explore?ds=d5bncppjof8f9_&ctype=l&strail=false&bcs=d&nselm=h&hl=cs&dl=cs